

τος περί τῶν ἐν τῇ Δύσει Ἑλλήνων ζωγράφων, ὅταν δοθῇ ἡμῖν ἀρκοῦσα πρὸς τὸ ἔργον σχολή. Θὰ πράξωμεν δὲ τοῦτο θέλοντες νὰ ποδώσωμεν εἰς τὴν κεινὴν πατρίδα σειρὰν ὅλην καλλιτεχνῶν ἀποξενωθέντων καὶ λησμονηθέντων, οἵτινες διεκρίθησαν ἐν τῇ ξένῃ οὐχὶ πλέον διὰ τῆς κακουργίας ἡνωμένης μετὰ τῆς τέχνης, ὡς ὁ Κορένσιος, ἀλλὰ διὰ τῆς καλλιτεχνίας, τῆς δόξης καὶ τῆς μεγαλοφυΐας, ἥτις ἀφ' οὗ πρῶτον ἐδόξασε τοὺς μεγάλους νοῦς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εὐθηνούσης, δὲν ἀπέλιπε τοὺς ἄνδρας αὐτῆς ταλαιπωρουμένης, οὐδ' ἀποκνεῖ νὰ διακαίῃ τὸ πνεῦμα τῶν τέκνων αὐτῆς ἐν τῇ σημερινῇ παλιγγενεσίᾳ.

ΣΠΕΡΙΔΩΝ Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΠΡΟΤΥΠΑ.

(Συνέχ. 18^α φυλλ. 520.)

— Ἦσο λοιπὸν τόσον ἐνησχολημένος ἀπὸ τὸ πρῶτ', εἶπεν, ὥστε νὰ μὴν ἔλθῃς νὰ μᾶς ἰδῇς μήτε μίαν στιγμήν;

— Τί θέλεις, μικρά μου; πρὸ παντὸς ἄλλου αἰ ὑποθέσεις . . . καὶ, χάρις τῷ Θεῷ πηγαίνουν κάλλιστα . . . Ἐλα λοιπὸν δεῖξε περισσοτέραν εὐχαρίστησιν· φαίνεσαι ὡς νὰ μὴ ἦσο εὐχαριστημένη διὰ τοῦτο.

— Ὅχι, πατέρα μου . . .

— Τί ὅχι, πατέρα! . . . Μήπως σκοπεύεις νὰ φέρῃς πάντοτε τὸ δυσχερεστημένον αὐτὸ ἦθος; Δὲν θὰ ἐννοήσῃς ποτὲ τί ἐστὶ ζωὴ; . . . Ἐλα, ἔσο φρόνιμος, ἄφες κατὰ μέρος τὰ ὄνειρά σου.

— Δὲν σᾶς τὰ ἀνέφερα.

— Ὅχι, ἀλλὰ τὰ συλλογίζεσαι . . . Καλὰ, ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν, συγκατατίθεμαι· ἂς ὁμιλήσωμεν μίαν φορὰν διὰ παντὸς περὶ αὐτῶν.

Ἡ Εὐδοξία παρατήρησε τὸν πατέρα της ἀποροῦσαν διὰ τὴν τόσῃν του γλυκύτητα.

— Μόνον τὴν εὐτυχίαν σου ἐπιθυμῶ, εἶπεν ὁ Βενουά, ὅστις ἂν καὶ ὑπερηφανεύετο ὅτι εἶχε δύναμιν χαρακτῆρος, πολὺ ἐπεθύμει νὰ ἔδωκε τὴν θυγατέρα του ὑποκύπτουσαν ἄνευ πάλης εἰς τὰ σχέδιά του. Μόνον τὴν εὐτυχίαν σου ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τὴν ἐπιθυμῶ ὡς ἄνθρωπος σπουδαῖος, ἔχων πείραν. Ἄς σκεφθῶμεν . . . Τί εὐρίσκεις τόσον ἀξιοθαύμαστον εἰς τὸν Κ. Παῦλόν σου; ἓνα ἐπιπόλαιον ὅστις θὰ μείνῃ ἐπὶ τέλους μὲ πέντε ἕως ἑξὶ χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα τὸ πολὺ . . .

— Ποτὲ δὲν ἐσυλλογίσθην τὴν περιουσίαν του.

— Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σφάλμα σου· ἐγὼ ὁμῶς ὡς καλὸς πατὴρ πρέπει νὰ σὲ φωτίσω.

— Ἀλλὰ ἀφ' οὗ εἰμαι πλουσία . . .

Δι' αὐτὸ μάλιστα· ὅταν ἔχη τις χρήματα ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ περισσότερα. Ὡ, ἡξεύρω τί θ' ἀρχίσῃς νὰ μὲ ψάλλῃς· τὴν συμπάθειαν, τὴν ὁμόνοιαν τῶν ψυχῶν . . . Εἰς τί ὁμῶς φέρουν ὅλα αὐτά . . . Ἄν ἦσο καλὴ κόρη θὰ ἐπροτίμας ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ αἰσθήματα γάμον θετικόν . . . Πλὴν εἶσαι φίλαυτος καὶ μόνον τὸν ἑαυτὸν σου βλέπεις εἰς τὸν κόσμον.

— Μὲ φαίνεται ὅτι ἂν νυμφευθῶ θὰ νυμφευθῶ πρὸ πάντων χάριν τοῦ ἑαυτοῦ μου . . .

— Ὅχι! Ἡ γυνὴ νυμφεύεται ὅπως ὁ ἀνὴρ ἀκολουθῇ στάδιον, κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν γονέων της . . . ἀλλ' ὁ ἔρως μόνον εἰς τὰ μυθιστορήματα εἶναι καλός. Ὑπόθεσε νυμφευομένη ὅτι ἐτελείωσεν αἱ πρῶται ἐξδομάδες τοῦ γάμου . . . εἶναι ἐντελὴς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ἡραΐα ὁμῶς κοινωνικὴ θέσις εἶναι ὅλως διαφορετικόν· ὅσον περισσότερον τὴν ἀπολαμβάνει τις, τόσον περισσότερον προσκολλᾶται εἰς αὐτήν.

Ἡ Εὐδοξία ἥτις εἶχε συλλάβει τινὰς ἐλπίδας, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της ἀκούσασα τὸν πατέρα της ὁμιλοῦντα τοιοῦτοτρόπως. Ἐκεῖνος δὲ πιστεύων σταθερῶς ὅτι ἔδειξε τόσῃν σύνεσιν ὅσῃν καὶ γλυκύτητα, ὠργίσθη διὰ τὴν θλίψιν της.

— Καλὰ! ἀνέκραξε κλιῦσε! ἤμην πολὺ εὐχαριστημένος, πολὺ εὐτυχής, ἔπρεπε νὰ ἔλθουν νὰ μὲ δυσχερεστήσουν . . . Κάμε πικρία, θυσιάσου δι' αὐτά καὶ θὰ ἰδῇς πῶς σὲ ἀνταμείβουν!

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ εἰσελθοῦσα ἡ Κ. Βενουά καὶ ἰδοῦσα τὴν Εὐδοξίαν κλαίουσαν ἐμάντευσε τί συνέβη.

— Βενουά! ἀνέκραξε, θὰ εἶπες πάλιν ἀνοησίας!

Πραγματοποιοῦσα μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης τὰς συμβουλὰς τὰς ὁποίας ἔδιδεν εἰς τὴν θυγατέρα της, δὲν ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ τραχέως εἰς τὸν σύζυγόν της· ἠλπιζεν ὅτι ἡ θλίψις τῶν θᾶ τὸν συνεκίνει, ὅτι ἡ καλὴ καρδία καὶ ἡ τιμιότης του θὰ ὑπερίσχυον τῆς ἀποφάσεώς του, καὶ ὅτι θὰ ἔδιδεν εἰς τὴν θυγατέρα του τὸν σύζυγον τὸν ὅποιον ἠγάπα καὶ ἐκλεζαν οἱ δύο ὁμοῦ πρὸ καιροῦ. Ἀλλ' ἰδοῦσα τὰ δάκρυα τῆς θυγατρὸς της καὶ μαντεύσασα ἀπὸ τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ Βενουά τὴν αἰτίαν, ἐκπρόχθη ἀναφανδὸν τὴν φορὰν ταύτην ἐναντίον αὐτοῦ.

— Δὲν θέλω νὰ συζητήσω μαζί σου, εἶπεν ὁ Βενουά μὲ ἦθος περιφρονητικόν, δὲν δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς τὰ βάθη μου σχέδια· ἀλλὰ μετὰ τινὰ καιρὸν, ὅταν θὰ ἐξυπνήσῃς καὶ θὰ εὐρεθῇς μία τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῶν Παρισίων θὰ εἴπῃς· ἔ! ἔ! δὲν ἦτον τόσον ἀνόητος ὁ ταλαίπωρός μου Βενουά!

— Δὲν θέλω νὰ γίνω σημαντικὴ γυνή, ἐγὼ· θέλω νὰ ἰδῶ τὴν κόρην μου εὐτυχῇ, αὐτὴ εἶναι ἡ φιλοδοξία μου!

— Ἐξαρύνην πλέον νὰ σὲ ἀκούω ὑπερασπιζομένην ἀπειθὲς τέκνον. Ὑποσκάπτεις τὴν πατρικὴν ἐ-

ζουσίαν, κυρία, ναί τὴν ὑποσκάπτεις! Ἀκολουθεῖς τὰ μαθήματα τοῦ Πέτρου· αὐτὸς σὰς διδάσκει τὰς ωραίας σας φράσεις ἐναντίον τοῦ πλούτου. Πλὴν δὲν θὰ τὰς ἀκούσετε πλέον, χάρις τῷ Θεῷ! Τὸν ἀπαγορεύω νὰ ἐπανέλθῃ ἐδῶ, δὲν θέλω πλέον νὰ με ἐξυβρίζουν εἰς τὴν οἰκίαν μου· ὅχι, δὲν θὰ τὸν ἰδῶ πλέον ποτὲ, οὔτε αὐτὸν οὔτε τὸν κύριον υἱόν του!

— Ἄ! αὐτὰ ἀπεφάσισες; Λοιπὸν καὶ ἐγὼ θέλω νὰ ἐπανέλθῃ καὶ θὰ νυμφεύσω τὰ παιδία, θὰ τὰ προικίσω... Ναὶ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας σου με ἀνήκει τὴν ἐκαρδῆσαμεν ὁμοῦ· θὰ ζητήσω νὰ τὴν χωρίσωμεν.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Βενουά ἐγένετο ἔξω φρενῶν. Νὰ τὸν κατηγορήσωσιν ὅτι δὲν ἔχει καρδίαν, ἔστω καὶ τιμιότητα, ἡδύνατο νὰ τὸ ἀναχθῇ ἐπὶ τέλους! Ἀλλὰ νὰ ἀπειλήσουν τὴν κατάστασίν του ἦτο ὁ ἀνώτατος βαθμὸς τῆς κακοηθείας.

— Ναί, ναί, ἐπανελάμβανεν ἡ κ. Βενουά, θὰ πάρω τὰ χρήματά μου, θὰ τὰ δώσω εἰς τὴν κόρην μου, θὰ τοὺς ὑπενδρεύσω ἐναντίον τῆς θελήσεώς σου.

Ἐν τούτῳ ἡ Εὐδοξία μεταβαίνουσα ἀπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὸν πατέρα καθικέτευεν αὐτοὺς νὰ καταπραῦνθῶσιν.

— Ἐλα, εἶπεν ἐπὶ τέλους ἡ κ. Βενουά· ἄς ἀφήσωμεν ἐδῶ τὴν κύριον τούτον ἄς ἐπαναπαυθῇ εἰς τὰ μεγαλεῖά του!

— Πήγαινε, πήγαινε, κυρίε· ἀλλὰ θὰ σὲ ἀποδείξω ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ κύριος.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι ἡ κυρία!

Ἐξῆλθε δὲ κλείουσα βιαίως τὴν θύραν, ὁ δὲ Βενουά ἀφ' οὗ ἐξεθύμανεν ὀλίγον ἀκόμη τὴν ἀνίσχυρον ὀργὴν του, κατῴρωσε ν' ἀνεύρῃ ὅ,τι ἐθεώρει μεγαλοπρεπὴ ἀξιοπρέπειαν τῆς παρζγνωριζομένης μεγαλοφυΐας.

VIII.

Αἱ ἡμέραι περῆρχοντο μελαγχολικῶς. Ὁ βαρόνος Σακραμέντος, ὁδηγούμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἔκαμε νέαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Βενουά, ἀλλ' ἡ κυρία ἤρνηθη νὰ τὸν δεχθῇ, εἰποῦσα ὅτι ἦτο κακοδιάθετος. Ὁ Μεξικανὸς ἐπανελάθετο ἐν μέρει τὴν σιωπὴν του καὶ αἱ παράδοξοι λέξεις αἱ διαφεύγουσαι αὐτὸν ἐνίοτε δὲν ἡδύναντο νὰ φωτίσωσι τὸν Βενουά, ὅστις ἰσχυρογνωμονδὴν ἐθεώρει αὐτὸν τέλειον.

Ἡ δὲ κ. Βενουά καὶ ἡ Εὐδοξία ἐπάσχιζον νὰ παρηγορήσωσιν ἀλλήλας· πλὴν ὁ Παῦλος καὶ ὁ πατήρ του δὲν ἤρχοντο πλέον νὰ τὰς ἰδῶσιν ἂν καὶ ὁ Παῦλος τὸ ἐπεθύμει τὰ μέγιστα. Μυριάκις ἐπλησίασε μέχρι τῆς θύρας των, ἀλλ' ἐκεῖ ἴστατο, ἔβλεπε περιλύπως τὰ παράθυρα καὶ ἀπῆρχετο φοβούμενος μήπως ἐρεθίσῃ τὴν δικαίαν ὀργὴν τοῦ πατρός του. Ἐπὶ τέλους ἔγραψεν εἰς τὴν κ. Βενουά ἐπιστολὴν το-

σοῦτον περίλυπον καὶ ἀπελπιστικὴν, ὥστε καὶ αἱ δύο ἑκλαίον ἀναγινώσκουσαι αὐτήν...

Ἡ Εὐδοξία μάλιστα ἀνεγίνωσκεν αὐτὴν συνεχῶς, διότι εἰς ἐκάστην γραμμὴν ἐπροδίδετο ὁ ἔρω.

Πότε θὰ ἐτελείωνεν ὁ σκληρὸς αὐτὸς χωρισμός; Ἡ κ. Βενουά μεθ' ὅλα τὰ ὅποια εἶπεν οὐδὲ καὶ ἐσκέπτετο νὰ δυσαρεστηθῇ σπουδαίως μετὰ τοῦ συζύγου της· ἀλλ' ἄρά γε θὰ ἐπανήρχετο οὗτος εἰς καλλίτερα αἰσθήματα; Ὅσον διὰ τὸν Πέτρον ἦτο βεβαία ὅτι δὲν θὰ ἐνέδιδε, διότι ἦτο ὁ πτωχότερος, ἡ πρότασίς του εἶχεν ἤδη ἀποβληθῇ, ὥστε δὲν θὰ ἔκπνε πλέον τὸ πρῶτον βῆμα.

Ἡ Εὐδοξία λοιπὸν καὶ ἡ μήτηρ τῆς μεγάλως ἠπόρησαν ἰδοῦσαι αὐτὸν εἰσερχόμενον πρῶτον τινὰ εἰς τὴν αἴθουσάν των. Ἀσπασθεῖς περιπαθῶς τὴν βαπτιστικὴν του ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τῆς κ. Βενουά, ἀλλὰ ταῦτα πάντα με ἦθος σοβαρὸν, ἴσως μάλιστα καὶ σκυθρωπὸν, τὸ ὅποιον δὲν εἶχον ἰδῆ ποτὲ ἄλλοτε εἰς αὐτόν.

— Ἦλθες τέλος πάντων; εἶπεν ἡ κ. Βενουά· ἐνθυμήθης τοὺς παλαιούς σου φίλους;

— Δὲν σὰς ἐλησμόνησα· ἀλλὰ δὲν θὰ ἔθετα ποτὲ πλέον τὸν πόδα μου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν ἂν...

Ἐσταμάτησε δὲ ἀμνηχανῶν καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ δισταγμόν·

— Ἄνευ περιστατικοῦ ἀπρούπτου...

Καὶ ἔσταμάτησεν ἐκ νέου.

— Τί τρέχει λοιπὸν; ἠρώτησεν ἡ κ. Βενουά. Μήπως σὲ συνέβη δυστύχημα;

Ἡ Εὐδοξία ἔτρεμεν ὅλη καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ· μήπως ὁ Παῦλος ἦτο ἀσθενής;

Ὁ δὲ Πέτρος ἐξηκολούθησεν·

— Ὅχι, δὲν συνέβη τίποτε... εἰς ἡμᾶς.

Ἡ κ. Βενουά ἀτενίσασα αὐτὸν ἀνέκραξε·

— Δὲν συνέβη τί τὸ ὅποιον νὰ σὲ ἀφορᾷ προσωπικῶς, καὶ ὅμως εἶσαι ὅλος συγκινημένος καὶ ἔρχεσαι ἐδῶ!... Εἰς ἡμᾶς λοιπὸν συνέβη τὸ δυστύχημα;

— Ὅχι, ὅχι... δὲν εἶναι τίποτε. Ἄλλως τε εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ τινὰ κακοῦς ὑπολογισμούς. Ἀλλ' ἐνόσω ἡ ζωὴ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐνέχονται εἰς αὐτοὺς δύναται τις νὰ παρηγορηθῇ διὰ τὰ λοιπά.

Ὁ Πέτρος ἐδίσταζε προσφέρων ἐκάστην λέξιν· ἦτο προφανές ὅτι δὲν ἐτόλμα νὰ ἐγγίσῃ τὴν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθεν. Ἡ δὲ κ. Βενουά ἐνόησασα τοῦτο τῷ εἶπε·

— Φίλε μου, ἔχεις κακὴν εἰδῆσιν νὰ μᾶς διακοινώσῃς... Ὁμίλησε, ἔχομεν δύναμιν χαρακτῆρος. Μὲ γνωρίζεις, καὶ ἡ Εὐδοξία εἶναι τόσο λυπημένη ὥστε μία θλίψις περισσοτέρα δὲν δύναται νὰ τὴν τρομάξῃ... Περὶ τίνος πρόκειται;... Μήπως ἦναι μυστικὸν ἀφορῶν εἰς τὸν Βενουά;

— Ναι, περί αὐτοῦ πρόκειται, ἀλλὰ εἰς σὰς θέλω νὰ τὸ εἰπῶ . . . Πιθκὸν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἤλθα νὰ τὸν μυκτηρίσω.

— Πρόκειται λοιπὸν περὶ τῶν ὑποθέσεων του ; . . . μήπως ἔχασε χρήματα ;

— Ὁ Πέτρος ἔνευσε καταφατικῶς.

— Εὐλογητὸς ὁ Θεός ! ἀνέκραξεν ἡ κ. Βενουά· μ' ἔκπρε· νὰ φοβηθῶ χειρότερόν τι . . . Ἐλα, ὁμίλησε, ἐξηγήσου.

— Φιλτάτη μου κ. Βενουά, εἰσθε πάντοτε ἡ γενναία καὶ ἀξιότιμος γυνὴ τὴν ὁποίαν ἐγνώριζα ! Ἀκούσατέ με λοιπὸν· ὁ Βενουά ἔκπρε τρέλλας· δὲν ἤρκεσθαι εἰς τὸ ἐμπόριόν του τὸ ὁποῖον ἐβάδιζεν ἀριστά . . .

— Τὸ ὑπωπτευόμην ! Ὅταν μὲ ὠμίλει περὶ ἐκτομμυρίων, περὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἔκαμναν νὰ ἀπορήτω, εἶχα πάντοτε ἀνησυχίαν μὴ κατεγίνετο εἰς ἀνοησίαν. Ἐρρίφθη εἰς κερδοσκοπίας.

— Καὶ ἔχασε . . . πόσα ;

— Λέγουν τριακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Τριακοσίας χιλιάδας φράγκων ! . . . πόσον δυστυχὴς θὰ ᾔῃαι !

— Δὲν θὰ τὸ γνωρίζῃ ἴσως ἀκόμη· ἡ καταστροφή εἶναι ὅλως τελευταία.

— Τόσον τὸ καλλίτερον ἤμποροῦμεν νὰ τὸν προετοιμάσωμεν, νὰ τὸν δώσωμεν ὀλίγην γενναϊότητα . . . Πλὴν ἐξήγησέ με καλὰ ὅλα.

Ἐνῶ δὲ ὁ Πέτρος ἡτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ἡ θύρα ἤνοιξε καὶ εἰσῆλθεν ὁ Βενουά, ὅστις ἰδὼν τὸν παλαιὸν του φίλον καθήμενον πλησίον τῆς γυναικὸς του ἐσταμάτησεν ὡς ἀπολιθωθείς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Ὁ Πέτρος ἀμυχανὼν ἔμεινε μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸν, ἡ δὲ κ. Βενουά καὶ ἡ Εὐδοξία δυσαρεστηθεῖσαι διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην εἰσοδὸν δὲν ἔλεγον οὐδὲ λέξιν καὶ περιέμενον. Ὁ Βενουά ἐρεθισμένος ἤδη ἀπέδιδεν εἰς ἄλλην αἰτίαν τὴν σιωπὴν ταύτην· ἐπίστευσεν ὅτι ἡ σύζυγός του καὶ ὁ Πέτρος συνενοοῦντο, καὶ ὅτι συνῆλθον ἐκεῖ διὰ νὰ συνομώσωσιν ἐναντίον του.

Ὁ Πέτρος, ἀναλαβὼν τὴν ἀταραξίαν του ἀπεφάσισε νὰ ἐγερθῇ, καὶ πλησιάσας εἰς τὸν Βενουά εἶπεν·

— Ἐρχεσαι ἐγκαίρως· περεκάλουν τὴν σύζυγόν σου νὰ σὲ εἰδοποιήσῃ ὅτι ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ὁμιλήσω . . . περὶ ὑποθέσεως κατεπειγούσης . . . Μαῖνε ἡσυχος δὲν πρόκειται οὔτε περὶ ἐμοῦ οὔτε περὶ τοῦ υἱοῦ μου.

Ὁ Βενουά δὲν ἀπήντησεν, ὁ δὲ Πέτρος στραφεὶς πρὸς τὴν Εὐδοξίαν καὶ τὴν μητέρα της·

— Μὲ ἐπιτρέπετε, νὰ ὁμιλήσω στιγμὰς τινὰς μόνος μὲ τὸν κ. Βενουά ;

Ἀμφότεραι δὲ ἠγέρθησαν ἀμέσως.

— Ὅπως ἐπιθυμεῖτε, εἶπεν ἡ κυρία Βενουά, ὅταν

πρόκειται περὶ ὑποθέσεων δὲν θέλομεν νὰ σὰς ἐνοχλήσωμεν.

Καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ γειτνιαζὸν δωμάτιον.

Ὁ Βενουά ἐξηκολούθει φαινόμενος δυσηρετημένος, διότι οὐδὲ λέξιν ἐπίστευεν ἐξ ὧν τῶ εἶπεν ὁ φίλος του περὶ τῆς κατεπειγούσης ὑποθέσεως, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς ἀφορμὴν μόνην διὰ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ ἐκ νέου περὶ τοῦ υἱοῦ του.

— Σὲ ἀκούω, εἶπε μὲ μορφασμὸν, ἃς ἀκούσωμεν τὴν σπουδαίαν ὑπόθεσιν διὰ τὴν ὁποίαν ἔρχεσαι.

Ὁ Πέτρος ἠτένισεν αὐτὸν ὑψώσας τοὺς ὤμους.

— Ἡ παρουσία μου σὲ κάμνει ν' ἀπορήσῃ, εἶπε, καὶ ἔχεις δίκκιον· εἶχα ὀρκισθῇ νὰ μὴ ἔλθω πλέον εἰς τὴν οἰκίαν σου . . . ἀλλὰ δὲν ἔχω τὴν δύναμιν νὰ λησμονήσω τὴν ἀρχαίαν μας φιλίαν· ἡ δυστυχία κρούει τὴν θύραν σου καὶ διὰ τοῦτο ἐπανερχομαι.

— Τί λέγεις ; ἠρώτησεν ὁ Βενουά ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμούς του ἐν ἀπορίᾳ.

— Δὲν μ' ἐννοεῖς ;

— Ὅχι δὲν γνωρίζω τὴν Ἑβραϊκὴν.

— Ἐλα, μὴ προσποιῆσαι τὸν πονηρὸν μὲ ἐμέ· ἰδὲ με καλὰ κατὰ πρόσωπον· δὲν ἠξεύρεις τίποτε ;

— Τίποτε, τίποτε . . . περὶ τίνο ;

— Μὲ τὸ εἶχαν εἰπεῖ ! ἀνέκραξεν ὁ Πέτρος, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ὅτι ἄνθρωπος συνειθισμένος εἰς τὰς ὑποθέσεις θὰ ἐτυφλοῦτο τόσον.

Καὶ τῶνόντι ὁ Βενουά ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἐννόει τίποτε.

— Λοιπὸν, ἀνεφώνησε μὲ ἀνυπομονησίαν, τί ἐννοεῖς ; μήπως μὲ ἐμπαίζεις ; Περί τίνων ὑποθέσεων ὁμιλεῖς ; ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν εἰς καλλιτέραν κτᾶσιν αἱ ἰδικαί μου.

— Αἱ τοῦ ἐργαστηρίου σου, ναι, τὸ γνωρίζω· ἀλλ' ἐθεώρεις ὅτι δὲν ἤρχετο ὁ πλοῦτος ἀρκετὰ ταχέως καὶ ἐρρίφθη εἰς κερδοσκοπίας, εἶναι ἀληθές ;

Ὁ Βενουά ἐφάνη ἀνησυχῶν.

— Εἰς κερδοσκοπίας ! ἐπανελάθῃ μετὰ συστολῆς, ἡ λέξις εἶναι βαρεία· ἔλαθ' μέρος εἰς μίαν ἐταιρίαν . . .

— Διευθυνομένην ἀπὸ ἀπτεῶν, ὅστις σὲ ἐτύφλωσεν.

— Ἐτύφλωσεν ἐμέ ! . . . ἡ ὑπόθεσις εἶναι μεγάλη, ἀσφαλεστάτη, ἐθεμελιώθη ἀπὸ ἄνθρωπον ἐπιτήδειον, νοήμονα, τίμιον . . .

— Ὁ ὁποῖος ἐδραπέτευσεν.

Ὁ Βενουά ὠχρίασεν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐφάνη ἡσυχος καὶ εἶπε·

— Τί ἀστειότης εἶναι αὕτη ! τὸν εἶδα χθὲς τὸ πρωί.

— Ἐδραπέτευσεν ὁμῶς τὴν νύκτα, ἀφείς σημαντικὰ χρέη διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ σύντροφοί του.

— Ἀδύνατον . . . διότι ἐγὼ αὐτὸς ἐθεώρησα τὰ κατὰστικὰ του.

— Εἰς τὰ κατὰστικα γράφει τις ὅ,τι θέλει.

Ὁ Βενουά ἐγένετο πράγματι ἀνήσυχος· καὶ ὁμοῦς ἠγωνίζετο νὰ δεῖξῃ τὸ ἐναντίον.

— Ἐλξ, εἶπε τετραγμένος, ἔλα, Πέτρε, δὲν πρέπει νὰ μὲ φοβίζῃς . . . Θέλεις νὰ γελάσῃς . . . νὰ μὲ ἐκδικηθῇς.

Καὶ ὁ Πέτρος λαβόμενος τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ.

— Σὲ φαίνομαι λοιπὸν ἀστετυόμενος; εἶπε. Σὲ λέγω ὅλην τὴν ἀλήθειαν· μὲ τὸ εἶπε φίλος μου, ὑπάλληλος τραπεζίτου· ἐντὸς δύο ὥρων θὰ εἶναι πάγκοινον.

Τοῦτο ἀκούσας ὁ Βενουά ἔπεσε σχιδὸν ἀναίσθητος εἰς ἀνάκλιντρον.

— Ἐλεος! ἀνέκραξεν· εἰμαι χαμένος! ἤξεύρεις ὅτι ἐβαλὰ μεγίστην ποσότητα χρημάτων.

— Οὐμοι! τὸ ἤξεύρω.

— Τρομερὸν πρῶγμα! . . . ἡ ὑπόθεσις ἦτο λαμπρά . . . ἀλλ' εἶναι ἀληθινόν; μήπως σὲ εἶπεν ὑπερβολάς;

— Διόλου, κατὰ δυστυχίαν· ἀληθέστατον, σὲ διαβεβαιῶ.

— Ἄ! ὁ κακοῦργος! . . . τὸν ὅποιον τόσον ἐμπιστευόμεθα . . . Ὡς τὸν καταδιώξωμεν . . . θὰ τὸν καταδικάσωμεν εἰς αἰώνια δεσμά . . . Μὲ ἐπῆρε τὰ χρήματά μου . . . τὰ χρήματα τῆς Περουβίας . . . καὶ πρέπει πρὸς τούτοις νὰ πληρώσω καὶ τὰ λοιπά! . . . Εἰμαι χαμένος ἄνθρωπος! . . . Εἰς ποῖον πλέον νὰ ἐμπιστευθῇ κανεὶς! οἱ νόμοι εἶναι τόσον κακοί . . . καὶ οἱ πλέον ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι ἀπατῶνται . . . Τί νὰ κάμω; τί νὰ γείνω; . . . θὰ πετάξω τὰ μυελὰ μου.

Τὴν φλυαρίαν αὐτὴν διεδέχθη τρομερὰ ἀθυμία. Ὁ τόσον ὑπερήφανος ἔμπορος ἐν καιρῷ εὐτυχίας δὲν εἶχε τὴν ἐλαχίστην δύναμιν τῆς ψυχῆς ἐν καιρῷ τῆς δυστυχίας. Ἀλλ' ὁ Πέτρος ἰδὼν αὐτὸν εἰς τοιαύτην κατὰστασιν ἐλπισμόνῃς τὰ πάντα, καὶ ἐνθυμήθη μόνην τὴν παλαιάν των φίλων.

— Θάρρος, εἶπε, παλαιέ μου φίλε· χάρις τῷ Θεῷ μόνον χρήματα ἐζημιώθης· εἶσαι νέος καὶ ἡμπορεῖς νὰ τὰ ἀπολαύσῃς πάλιν.

Ἀλλ' ὁ Βενουά μόλις ἤκουε.

— Μόνον χρήματα ἐζημιώθην! ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους. Βέβαια· ξένος πόνος, ξέγδαρμα! Πρέπει λοιπὸν νὰ μὲ φονεύσουν διὰ νὰ λυπηθῶ; . . . ἐζημιώθην τὸ ἥμισυ καὶ εἶμι πλέον τῆς κατὰστάσεώς μου.

Καὶ κατηρᾶτο τὸν κλέπτην, τὴν κοινωνίαν, ὅλον τὸν κόσμον ἐκτὸς ἐαυτοῦ. Ἐπειτα ἐπιπτεν εἰς ἀθυμίαν, καὶ πάλιν ὠργίζετο, καὶ πάλιν ἀνεθεμάτιζεν ἐμπόριον, ἀνθρώπους, φίλους οἷτινες ἴσως δὲν θὰ ἐλυποῦντο διὰ τὴν δυστυχίαν του.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος παρηγόρει αὐτὸν, οὗτος δὲ μόλις ἤκουε. Τέλος πάντων ἀνηγέρθη ὑποστηριζόμενος ὑπὸ χειμαιρικῆς ἐλπίδος, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκρεμάσθη ὅπως ὁ ναυαγὸς εἰς τὸ τελευταῖον ξύλον τοῦ ναυαγήσαντος πλοίου.

— Ὅλα αὐτὰ, ἀνέκραξε, θὰ εἶναι ψεύματα, καὶ εἶναι ψεύματα· τὰ διασπείρουν ἐπίτηδες, καὶ θὰ μάθω τί ἔτραξε.

Καὶ μὴ ἀκούων μήτε παρακλήσεις μήτε προτροπὰς, ἔλαθε τὸν πῖλόν του καὶ ἐξῆλθεν ἐπαναλαμβάνων.

— Τότα χρήματα! τόσα χρήματα! τόσα χρήματα!

Μόλις δὲ ἐξῆλθε καὶ ἡ κ. Βενουά, ἥτις εἶχεν ἀκούσει τὴν συνομιλίαν, ἐλθοῦσα ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Πέτρον καὶ εἶπε·

— Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου· ἄφες τὸν Βενουά νὰ φωνάζῃ· ἔχει τὴν κεφαλὴν χαμένην καὶ δὲν ἤξεύρει τί λέγει.

— Εἶναι ἄξιος συγγνώμης, διότι ἡ ζημία δὲν εἶναι μικρά.

— Μὲ εἶναι ἀδιάφορον· γνωρίζεις τὴν διάθεσίν μου· ἄνεσις καὶ ζωὴ ἡσυχος εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἰδοὺ ὅλη μου ἡ φιλοδοξία. Αὐτὸν ὁμοῦς τὸν ἀγαπητόν μου σύζυγον πρέπει νὰ τὸν ὑποστηρίξωμεν, νὰ τὸν δώσωμεν θάρρος καὶ πρὸς τοῦτο ζητῶ τὴν συνδρομὴν σου.

— Μάλιστα, ἀγαπητὴ μου κ. Βενουά, τὴν ἔχεις. Πλὴν πρέπει νὰ σπεύσωμεν. Ὁ σύζυγός σου θὰ πληρῶσῃ μεγάλᾳ ποσά, καὶ πιθανὸν δὲν τὰ ἔχει εἰς τὸ ταμεῖόν του.

Καὶ εἰσέλας μὲν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ ἀκολουθῶν τὴν ὁμιλίαν του·

— Δὲν ἔχω, ἐπρόσθετε, μεγάλην περιουσίαν, ἀλλὰ ἀδιάφορον. Ἰδοὺ αὐτὴ ὁλόκληρος, εἶναι ὁμολογὰ πληρωτέα εἰς τὴν ἐμράνισιν, κάμε τα ὅ,τι θέλεις.

Ἡ κ. Βενουά τὸν ἠτένισε θακρῶς. Καὶ πρῶτον μὲν ἠθέλησε νὰ ἀποβάλῃ τὴν προσφοράν· ἰδοῦσα ὁμοῦς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ φίλου τῆς, ἐσφριγξὲ τὴν χεῖρά του καὶ εἶπε·

— Σ' εὐχαριστῶ, τὰ δέχομαι.

Ἐνῷ δὲ ἠτοιμάζετο ὁ Πέτρος ν' ἀναχωρήσῃ·

— Θὰ ἐλθῇς, εἶπεν ἐκείνη, ἀπόψε.

— Καὶ ἀμφιβάλλεις;

IX.

Μετὰ μίαν ὥραν ἐπανεῆλθεν ὁ Βενουά, κατηφής, δύσθυμος καὶ ὁλος ἄπελπις· ἐφαίνετο δέκα ἔτη πλέον ἡλικιωμένος. Πάντα ἦσαν ἀληθῆ· δὲν ὑπῆρχε πλέον ἀμφιβολία. Ἐκατὸν χιλιάδες φράγκων τὰ ὅποια εἶχε καταβάλει ἐχάθησαν, ἦτο δὲ ἐγγυητὴς καὶ διὰ διακοσίας ἐτέρας. Ἡ καταστροφή του ἦτο ἄρα τελεία.

Ἡ φιλαυτία του ἔκασχε δεινῶς. — Τί θά ἔλεγον οἱ ἔμποροι, ἢ τί λέγουσι ταύτην τὴν ὥρην. — Ἐνόμιζε ὅτι καθ' ὁδὸν πάντες ἠτένιζον αὐτὸν, καὶ ἡ ἰδέα αὐτῇ ἦτο σκληροτέρα καὶ τῆς ζημίας. Θὰ τὸν ἐχλεύαζον, θὰ τὸν μετεχειρίζοντο ὡς ἀνεπιτήδειον· οἱ συνάδελφοί του, οἱ φίλοι του, ἡ οἰκογένειά του αὐτῇ, ὅλοι θὰ ἐκπύττοντο ἐναντίοι του. Οἱ φίλοι του! καὶ εἶχεν; αὐτὸς μόνος εἶχεν ἀπομακρύνει τὸν καλῆτερον. Ἡ κόρη του δὲν εἶχε ψυχρυνθῇ μὲ αὐτόν; ἡ σύζυγός του δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, ἀφοῦ χωρὶς τὴν εἰδησίην της ἔπραξεν ὅ,τι ἔπραξε διακινδυνεύσας τὴν περιουσίαν ἣτις ἀνῆκε καὶ εἰς αὐτήν; Ἐκ τούτων τῶν συλλογισμῶν ὁρῶμενος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του κατησχυμμένος ὅσον ἀλαζῶν ἦτο τὴν προτεραίαν.

Ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε καλῶς τὴν γυναῖκά του, διότι ἡ λύπη δὲν σκέπτεται. Ἡ ἀγαθὴ αὐτῇ σύζυγος ἐπερίμεναν ἀνυπομόνως τὴν ἐπάνοδόν του, καὶ ὅτε τὸν εἶδε τόσῳ καταβεδλημένον ἐπλησίισεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν ἡσπάσθη εἰπούσα·

— Τί ἔχεις, Βενουά μου, καὶ εἶσαι τόσῳ λυπημένος; — Ἐκεῖνος δὲ ἠτένισεν αὐτὴν ἐκθαμβος, διότι ὑπέθεσεν ὅτι ὁ Πέτρος ἂν δὲν ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ συμβάντα, εἶπεν ὁμῶς ἐν μέρει τὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἐνόει λοιπὸν τὴν τόσῃ γλυκύτητά της.

Ἐκεῖνη δὲ ἐπανελάβε·

— Πῶς; εἶσαι λυπημένος καὶ μένεις μόνος; δὲν ἔρχεσαι νὰ μὲ εἰπῇς τί ἔχεις, καὶ νὰ μὲ κάμῃς συμμέτοχον τῆς ἀθυμίας σου;

— Πῶς! τί! εἶπεν ὁ Βενουά στενάζων.

— Μήπως ἔως τὴν ὥρην δὲν ἐμοιράσμεν καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ μαζῇ; ὅτε εἶχες καλὰς εἰδήσεις ἤρχεσο εὐθύς καὶ μὲ τὰς ἐλεγες, καὶ σήμερον φυλάττεις ὅλα διὰ τὸν ἑαυτὸν σου; μὲ ἀδικεῖς. . . . Νομίζεις λοιπὸν ὅτι εἶμαι τόσῳ κακῇ; Σὲ ἠπάτησαν, δὲν εἶναι σφάλμα σου.

— Τὰ γνωρίζεις λοιπὸν ὅλα;

— Ναι, τὰ γνωρίζω· ἐφάνην ἀδιάκριτος καὶ ἤκουσα.

— Καὶ ἀφοῦ τὰ ἤκουσες μὲ ὁμιλεῖς μὲ τὴν γλυκύτητα; δὲν μ' ἐπιπλήτεις; ὦ καλὴ μου σύζυγε! Καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθη κλαίων.

— Κλαῦσε! κλαῦσε! εἶπεν ἡ κ. Βενουά. Τὰ δάκρυα ἀνακουφίζουν· κλαῦσε καὶ ἔπειτα νὰ σὲ ἰδῶ πάλιν φαδρόν.

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Βενουά· εἶσαι τόσον γλυκύτα, ἐνῷ ἐγὼ ἀντὶ σοῦ θά ἔλεγα χιλίας ἀνσπίας! Εἶσαι πολὺ καλλιτέρα μου, καὶ λυποῦμαι διὰ τοῦτο. Σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ κακομεταχειρισθῇς ὀλίγον, τὸ ἀξίζω· ἐφέρθη ἀνόητα καὶ τώρα τὸ αἰσθάνομαι.

— Ὅ,τι ἔκαμες τὸ ἔκαμες διὰ τὸ καλὸν μας.

— Βέβαια. . . Ἐπρεπεν ὁμῶς νὰ σὲ συμβουλευθῶ, διότι ἔχεις ὀρθὸν νοῦν. . .

— Τί θά ἔκαμνα περιπλέον; ἀπεκρίθη ἡ κ. Βενουά θέλουσα νὰ τὸν συμφιλιώσῃ μὲ τὸν ἑαυτὸν του· οἱ ῥηδιοῦργοι εἶναι τόσον ἐπιτήδαιοι! Ἡ καλὴ πίστις σου σ' ἔχασε.

— Εἶναι ἀληθές αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγεις, ἀνέκραξεν ὁ Βενουά ἀσπαζόμενος τὴν σύζυγόν του, ἡ καλὴ μου πίστις μὲ κατέστρεψεν.

— Ἀλλῶς τε, εἶπεν ἡ κ. Βενουά, δὲν πρέπει ν' αὐξάνωμεν τὸ δυστύχημα τοῦτο· ὅταν δέχεται τις τὰ κέρδη πρέπει νὰ γνωρίζῃ πῶς νὰ παραδέχεται καὶ τὰς ζημίας· αὐταὶ εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἐμπορίου· θὰ ἐργασθῶμεν δύο ἔτη περιπλέον, καὶ τίποτε χειρότερον.

— Πιστεύεις; . . . Ἀλλῶς τε δὲν εἶναι ἀδύνατον καὶ ἂν δὲν σὲ τρομάζῃ τοῦτο. . . Πλὴν ἡ Εὐδοξία;

— Εἶναι νά, ἔχει καιρὸν νὰ περιμείνῃ.

— ἔχει δικαίον, εἶναι μόνον δεκαεπτὰ ἔτων καὶ δὲν βιάζεται, εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου. . . Βλέπεις! ἐγὼ δὲν εἶχα σκεφθῇ ὅλα αὐτὰ, ἤμην ἀπελπισμένος, εἶχα κατὰ νοῦν νὰ γίνω αὐτόχειρ. . . ὦ! μὴ φοβῆται πλέον, οὐδὲ κἂν τὸ συλλογίζομαι, μὲ δικαιολογεῖς τόσον καλὰ ὅλα. . . Καλὰ σ' ἔλεγα ὅτι κερδίζει τις πάντοτε ὅταν σὲ συμβουλευέται. . . Καὶ ὅπως τὸ λέγεις, περὶ τίνος πρόκειται; Περί ἀπωλείας χρημάτων· ἀδιάφορον τὰ χρήματα θὰ τὰ πληρώσωμεν!

Ἀλλ' ἐσταμάτησεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς φράσεώς του.

— Διαβόλε! ἐπανελάβε μετὰ μικρὸν περιλύπως· τὸ ὑπόλοιπον εἶναι μέγα καὶ. . . δὲν τὸ ἔχω.

— Δὲν τὸ ἔχεις εἰς τὴν σακούλαν σου, ἀλλ' ἔχεις πρῶτον τὴν οἰκίαν σου.

— Ἡ ὁποία ἀξίζει τὸ διπλάσιον.

— Καὶ πιστεύεις, ἡ ὑπογραφή σου εἶναι πάντοτε ἀξιοπίστος.

— Δεκτὴ ὡς χρυσός.

— Θὰ κερδίσωμεν οὕτω ὀλίγον καιρὸν· θὰ εὐρωμεν αἰτίαν διὰ νὰ πωλήσωμεν τὴν ἐξοχικὴν μας οἰκίαν.

— Ὅποιον τρέλλαν ἔκαμα νὰ τὴν ἀγοράσω!

— Ἰσως κερδίσῃς ἀπ' αὐτήν. . .

— Πιθανόν. . . θὰ εἰπώμεν ὅτι εἶναι πολὺ μικρὰ δι' ἡμᾶς. . . Μετὰ ταῦτα θὰ ἔλθῃ ἡ πληρωμὴ τῶν ὅσα μᾶς χρεωστοῦν καὶ τότε ὅλα θὰ ὑπάγουν καλὰ! Πόσον εὐτυχὴς εἶναι τις νὰ ἔχῃ σύζυγον ἡ ὁποία ἐννοεῖ τόσον καλῶς τὰς ὑποθέσεις! . . . Μόνον φοβούμαι μήπως μὲ βιάσουν. . . ἂν εἶχα μόνον. . . μόνον πενήντα χιλιάδας φράγκων μετρητάς. . .

— ἔχεις ἐξήντα, εἶπεν ἡ κ. Βενουά τείναςα πρὸς τὸν σύζυγόν της τὰ ὁμολογὰ τὰ ὁποῖα τῇ εἶχε δώσει ὁ Πέτρος.

— Τί εἶναι αὐτά; ἠρώτησεν ὁ Βενουά.

— Ὁμολογίαι· δύνασαι νὰ τὰς μεταβάλῃς εἰς χρήματα ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων.

— Καὶ ποῦ τὰς ἡῖρες;

— Φίλος μὲ τὰς ἔδωκε.

Ὁ Βενουά ἐφάνη ἀνήσυχος.

— Ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ φίλος; ἐψιθύρισε.

— Δὲν τὸν ἐμάντευσες; . . . Ποῖος λοιπὸν σὲ ἀγαπᾷ πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν; Ποῖος ἦλθε πρὸς σὲ ἀκόμη σήμερον τὸ πρῶτ' ὅταν ἐπασχες . . .

— Ὁ Πέτρος!

Ἐφάνη κυμαινόμενος μεταξὺ τῆς μνησικακίας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης· ἤσθάνετο ἑαυτὸν διστάζοντα νὰ δεχθῇ ἐκδούλευσιν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποβάλῃ τόσον σκληρῶς· ἀλλ' ἡ σύζυγός του ἐναγκαλισθεῖσα αὐτὸν ὡς παιδίον τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖ τις νὰ καθησυχάσῃ, τὸν ἠσπάσθη καὶ οὕτω τὰ καλὰ αἰσθήματα ὑπερίσχυσαν.

— Ὁ Πέτρος! ἐπανελάθην ὁ Βενουά· ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον προσέβαλε, τὸν ὁποῖον ἐξέθρισε, τὸν ὁποῖον ἀπεδίωξε . . .

— Μ' ἔφεραν ἄνευ δισταγμοῦ ὅ,τι καὶ ἂν ἔχει . . . Ἀνγκυφίζεται ἡ θλίψις, δὲν εἶναι ἀληθές, ὅταν εὐρίσκη τις τοιαύτας καρδίας. Ἡ δυστυχία ἔχει τοῦτο τὸ καλόν, μᾶς κάμνει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἀληθεῖς φίλους μας.

— ὦ! ναι, ναι, ἔλεγεν ὁ Βενουά. Γενναῖε Πέτρε! Ἄν δὲν μὲ ἐδίωξε δὲν θὰ ἐφθάναμεν ἐδῶ. . . Ἐννοεῖς αὐτό· ἐρεθίζεται τις, ὀργίζεται. . . Ἀλλὰ τὸν ἡγάπων πάντοτε, καὶ πρέπει νὰ τὸ ἠξεύρῃ.

— Καὶ δέχεσαι ὅ,τι σὲ προτείνει;

— Βεβαίως καὶ θὰ τοῦ τὰ ἀποδώσω. . . μὲ τὸν τόκον, διότι ἡ τύχη θὰ ἐπανεέλθῃ. . . Ἄ! ἄ! κύριοι ζηλότυποι ἐλέγετε ἤδη· ἐχάθη! θὰ πάρωμεν τὴν *Περουβίαν* μὲ τίποτε σχεδόν. . . Ἄς ἐλθουν τὴν τῶρα! . . . Δύναμαι ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὰ πρῶτα ἐξοδα. . . . Γενναῖε Πέτρε! . . . θὰ τὸν ἀσπασθῶ ἐξ ὅλης καρδίας. . . . Γρήγορα, γρήγορα! δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς τοῦτο· πρέπει νὰ κερδίσωμεν χρήματα, ν' ἀνοίξωμεν τὸ ταμεῖον, νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις. . . . Τίς ἠξεύρει; Πλέποντες ἡμᾶς πληρώνοντας τόσον ταχέως, θὰ πιστεύσουν ὅτι εἰμεῖς πλουσιώτεροι, ἢ πίστις μας θὰ διπλασιασθῇ, καὶ θὰ κάμωμεν καλλιτέρας ὑποθέσεις.

Ὁ Βενουά συνελθὼν ἐκ τοῦ πρώτου τοῦ τρόμου, ἐπανεκάμψεν εἰς τὰ χρυσᾶ του ὄνειρα. Ἡ Εὐδοξία ἠσπάσθη αὐτὸν τρυφερώτερον τοῦ συνήθους, καὶ βαδίζουσα ἀπὸ τῆς μητρὸς πρὸς τὴν πτέραν τῆς ἐμείδας πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐφαίνετο εὐτυχὴς διὰ τὴν μεταξὺ τῶν συμφωνίαν.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ υἱὸς του ἦλθον ἐπίσης περὶ τὴν

ἐσπέραν, ὁ δὲ Βενουά ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του.

Ὁ Παῦλος ἐγνώριζε μὲν τὴν θυσίαν τοῦ πατρὸς του, ἀλλὰ οὐδὲ κἄν τὴν ἐσυλλογίζετο. Πάντες συνωμίλουν, ἐγέλων, ἔσφιγγον τὰς χεῖρας μετὰ τῶν ἐφάνετο ὡς ἂν ἡ δυστυχία εἰσελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανεφέρει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐθυμίαν.

Ὁ Βενουά ἔκαμεν ὅλους τοὺς λογαριασμοὺς του· ἴτως μὲν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πωλήσῃ εὐθύς τὴν ἐξοχικὴν οἰκίαν του, ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἐξήκοντα χιλιάδας φράγκων, καὶ ὁ κ. Ἀλέξανδρος θὰ τῷ ἔδιδε τὴν ἐπαύριον τὰς διακοσίας χιλιάδας τὰς ὁποίας θὰ μεταχειρίζετο εἰς τὸ ἐμπόριόν του· θὰ ἠδύνατο λοιπὸν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάντα. Πληρωμαί τινες τὰς ὁποίας περιέμενε καὶ αἱ καθημεριναὶ πωλήσεις θὰ ἐπρολάβον ἀναμφιβόλως τὸ κακὸν τῶν πρώτων πληρωμῶν· ὥστε τοῦ παρόντος μὲν ἐξασφαλιζομένου, τοῦ μέλλοντος δὲ μὴ παρουσιάζοντός τι ἐπιφοβὸν ἀνέλαβον ὅλοι ἐλπίδας. Τὴν ἀγωνιώδη ταύτην ἡμέραν διεδέχθη νύξ ἡσυχωτάτη καθ' ἣν ὁ μὲν Βενουά ὠνειρεύθη ὅτι ἦτο ἐκτομμυριοῦχος, ἡ δὲ Εὐδοξία καὶ ὁ Παῦλος ὅτι ἐνυμφεύθησαν, καὶ ὅτι ἐκρύπτοντο εἰς τὰ βάθη ἐρήμου ὅπως συνδιαλέγονται ἐλευθέρως περὶ τοῦ ἔρωτος αὐτῶν.

X.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Βενουά ἐπεσκέπτετο κατὰ τὴν συνήθειαν τὸ ἐργαστήριόν του ὅτε τῷ ἀνηγγέλθη ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Ἀλεξάνδρου.

— Καλόν! εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἰδοὺ αἱ διακοσαὶ χιλιάδες φράγκων αἱ ὁποῖαι μ' ἔρχονται. Καλὰ τὸ εἰλεγα εἰς τὴν σύζυγόν μου ὅτι αὐτὸς ὁ συνεταρισμὸς θὰ μὲ ἦτο ὠφέλιμος.

Ὁ κομωτὴς ἦλθε πρὸς τὸν Βενουά τείνων τὴν χεῖρα καὶ ἐπιβαρύνων αὐτὸν μὲ τὰς συνήεις περιποιητικὰς φράσεις του. Ἀλλ' ὁ ἰδιοκτήτης τῆς *Περουβίας* συλλογιζόμενος μόνον τὴν ὑπόθεσιν του, διέκοψε τὰς φιλοφρονήσεις του.

— Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, εἶπε, τὰς φιλοφρονήσεις· μεταξὺ τῶν συνεταίρων χρειάζεται εἰλικρίνεια. Λάβε καθέδραν, ἐδῶ, πλησίον τῆς τραπέζης. . . ἰδοὺ μελάνη, κονδύλια, πάντα ὅσα μᾶς χρειάζονται διὰ νὰ τελειώσωμεν εὐθύς.

— Ναί. . . βεβαίως. . . πρέπει νὰ τελειώσωμεν, ἀπεκρίθη ὁ κουρεὺς μὲ τὸ ἱλαρὸν ἐκεῖνο μειδίαμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐγκατέλειπε τὰ χεῖλη. . . Πλὴν διατί βιάζεσθε τόσον;

— Εἰς τὰς ὑποθέσεις, ὅ,τι ἐγίνε ἐγίνε· δὲν εἶναι τις ποτὲ βέβαιος περὶ τῆς ἐπαύριον.

— Εἶναι ἀληθές. . . δύνανται νὰ ἐπέλθουν περιστάσεις οἵτινες. . . κατὰ τὰς ὁποίας. . .

Ὁ κ. Βενουά ἀτενίσας αὐτὸν παρετήρησε τότε

πρῶτον ὅτι εἶχε τι εἰς τὸ ἥθος του πολλὰ βεβαιωμένον.

— Ὅλοι μας αἱ συμφωνίαι εἶναι ἀπεφασισμέναι, εἶπε· τὸ συμβόλαιον εἶναι ἑτοιμον, καὶ δὲν βλέπω εὐτυχῶς τί δύναται νὰ μᾶς ἀργοπορήσῃ.

— Διὰ τοῦτο μάλιστα . . . ὅσον καὶ ἂν βιάζεταί τις νὰ τελειώσῃ δύναται νὰ ὁμιλήσῃ ὀλίγον.

— Ἄς ὁμιλήσωμεν λοιπόν . . . λοιπόν . . . ἀλλ' ἐκτὸς μόνον ἂν ἔχετε ἀντίρρησην τινὰ εἰς τὸ σχέδιόν μας ; . . .

— Καμμίαν, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ εἶμαι ἑτοιμος νὰ υπογράψω μὲ τὰς δύο μου χεῖρας.

Ὁ κ. Βενουά ἀνέπνευσεν· ἀλλ' ὁ συνεταῖρος ἐξηκολούθησε.

— Πλὴν οἱ φίλοι μου κάμνουν τινὰς δυσκολίας . . . ὦ! πρόκειται μόνον τὸ πολὺ περὶ ἀργοπορίας, ἀπλῆς ἀργοπορίας.

Ἀργοπορία διὰ τὴν Βενουά ἦτο τὸ πᾶν! Προσεπάθησεν ὁμῶς νὰ κρύψῃ τὴν ἀνψυχίαν του, εἶπε δὲ μόνον μὲ ἥθος ὀλίγον ὀξύ.

— Δὲν εἶδαν καμμίαν δυσκολίαν προχθές καὶ τώρα εἶναι ἀργὰ πλέον.

— Αὐτὸ εἶπα καὶ ἐγώ.

— Ἐγὼ δὲν ἐσκεπτόμην καὶ τὸν συνεταρισμὸν αὐτόν· σὰς τὸν ἐζητήσατε καὶ ἐγὼ συγκατετέθην χάριν ἀπλῆς εὐγενείας.

— ἔχετε δικαίον καὶ πάντοτε εὐρίσκομαι εἰς τὰς αὐτὰς διαθέσεις. Ἡ Περουβία εἶναι λαμπρὸς οἶκος, ἀλλὰ . . .

— Ἀλλὰ . . . τελειώσατε.

— Οἱ φίλοι μου ὁμιλοῦν τώρα.

— Τί λέγουν;

— Πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἔχουν τὸν κοινὸν νοῦν καὶ ἔκαμα τὰ ἀδύνατα δυνατὰ διὰ νὰ τοὺς μεταπείσω, διότι γνωρίζω τὴν ἀξίαν σας, τὴν τιμιότητά σας, αἱ ὅποιαι μὲ ἀρκούν· ἀλλὰ κατ' αὐτοὺς δὲν ἔχει τις ποτὲ ἀρκετὰς ἀσφαλείας καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμπιστευταί εἰς τὰ φαινόμενα . . .

Ὁ κ. Βενουά ἀνεπήδησεν αἶφνης καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος δὲν τῷ ἀφῆκε τὸν καιρόν.

— ἔχουν ἄδικον, ἐξηκολούθησε λέγων· ἀλλὰ δύναταί τις νὰ τοὺς συγχωρήσῃ μέχρι τινὸς βαθμοῦ, διότι, δὲν πρέπει νὰ σὰς τὸ κρύψω, φίλτατε κ. Βενουά, τρέχουν μερικαὶ φῆμαι δυσάρεστοι . . .

Ὁ Βενουά κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ θρανίου του.

— Ἦδη! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὠχρίάσας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανέλαβε.

— Δὲν πιστεύω τὰς φῆμας αὐτὰς, εἶμαι βέβαιος ὅτι τοῦλάχιστον εἶναι ἐξωγυμνῶνται, ὅτι ἴσως ἐρείλονται εἰς τὴν ζήλοτυπίαν ἀντιπάλου τινός. . . Ἐν τούτῳ οἱ φίλοι μου φρονοῦν ὅτι πρὶν ἢ συνε-

ταρισθῶσι μὲ ἔμπορον δύνανται νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ τοῦς ἐκθέσῃ καθαρῶς τὴν θέσιν του.

Ὁ Βενουά ἦτο κατεστραμμένος· εἶλεπε τὸ βάρβαρον ἀνοιγμένον πρὸ αὐτοῦ, ῥίγος διέτρεχεν εἰς ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματός του, καὶ ἡ ταραχὴ του ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν κατάρθωνε νὰ τὴν κρύψῃ ἐντελῶς. Ἐν ταύτῳ δὲ ἡ ὑπερηφάνειά του ἐξηγείρετο. Πῶς αὐτός! ὁ τόσον ὑπερήφανος ἔμπορος, ὁ τόσον ὑποληπτόμενος ὑπὸ πάντων ἐκείνων οἵτινες γονυπετοῦσιν ἐνώπιον τοῦ πλούτου, αὐτὸς θὰ ὑπεβάλλετο εἰς ἀνάκρισιν!

Καὶ πῶς θὰ τὴν ὑπέφερεν; Οὐδὲ καὶ νὰ δοκιμάσῃ νὰ κρύψῃ τὸ ἐλλειμμά του ἡδύνατο, διότι θὰ ἀπεκαλύπτετο κατὰ κράτος. Προσεπάθησε νὰ θαμβώσῃ τὸν Ἀλέξανδρον μεταχειριζόμενος μεθ' ὑπεροψίας τοὺς μὴ ἔχοντας ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὁ κυρεὺς, ὁ τόσον θεραπευτικὸς πρὸς ἐκείνους τῶν ὁποίων εἶχεν ἀνάγκην, ἀνέλαβε τότε ἥθος πικρόγλυκον.

— Σταθῆτε λοιπόν, εἶπεν, ἐνθυμοῦμαι τὰς λέξεις σας· τὸ ἐμπόριον εἶναι ὅπως ὁ πόλεμος, τόσον τὸ χειρότερον διὰ τοὺς πληγωμένους! Δὲν σὰς ἐπιπλήττω· ἐρρίφθητε εἰς κακὴν ἐπιχείρησιν, τοῦτο δύναται νὰ συμβῇ εἰς πάντας. Ἀλλ' εὐρίσκομεν, δηλαδή οἱ φίλοι μου εὐρίσκουν περιττὸν νὰ δώσουν διακοσίας χιλιάδας φράγκα διὰ νὰ πληρώσετε τὰ χρέη σας.

Ὁ Βενουά ἠσθάνθη σκληρῶς ἐγγιζομένην τὴν πληγὴν του.

— Καλὰ, εἶπε μετὰ τινὰ στιγμήν, δὲν χρεωστῶ νὰ δώσω λόγον εἰς κανένα. Ὅσοι μὲ ὑβρίζουν σήμερον θὰ μὲ κολακεύουν ἴσως αὔριον· μὲ συκοφαντοῦν, διαδίδουν μύθους μεγάλους· ἀλλ' εὐχαριστῶ τὸν Θεόν! δὲν ἔχω ἀνάγκην τῶν χρημάτων τῶν ἄλλων, ἔχω κατὰ τῆς πίστεως.

— Ἡ πίστις σας ὑπέφερεν ἀρκετὰ καὶ ἐνόςω δὲν πληρώσατε. . . Αὐτὸ τὸ ὅποιον σὰς λέγω εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον σας, λυποῦμαι ὅτι τὸ ἐκλαμβάνετε κακῶς. . . Δὲν μνησικακῶ, καὶ ἂν αἱ περιστάσεις σὰς τὸ ἐπιτρέψουν φωνάζετε με καὶ θὰ εἶμαι πρόθυμος πάντοτε.

— Σὲ εἶμαι πολλὰ ὑπόχρεως· πλὴν μὴ στενοχωρῆσαι. Οἱ φίλοι σου περιμένουν βεβαίως τὴν ἀπάντησίν σου. . .

— Θὰ εἶπω εἰς αὐτοὺς ὅτι ἀρνείσθαι ἐξήγησιν. . . Καὶ χαιρετήσας εὐθὺς προσεποιήθη ὅτι ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ· ἀλλ' ἐπανελθὼν εἶπε.

— Ἄ! ἂν καὶ ἐκλαμβάνετε κακῶς τοὺς λόγους μου, εἶμαι πάντοτε φίλος σας, σὰς τὸ ἐπαναλέγω. Ἄν ὅπως τὰ πάντα μὲ πείθουν, ἡ κρίσις εἶναι ὑπὲρ τῶς δυνάμεϊς σας, ἂν ἀναγκασθῆτε νὰ πωλήσετε τὴν Περουβίαν, ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμὲ, θὰ σὰς προτείνω τιμὴν λογικὴν. . .

Ἐξήλθε δὲ ἀφήσας τὸν Βανουὰ καταβεβλημένον.

Τί ἔλεγον λοιπὸν περὶ αὐτοῦ; Ὑπέθετον λοιπὸν ὅτι ἦτο κατεστραμμένος, ἄνευ πόρων, ἀφ' οὗ ὠρίλουν πλέον περὶ τῆς πωλήσεως τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου του; Καὶ μὲ ποίαν τιμὴν, βεβαίως;

Ἐγνώριζε κάλλιστα ἐκ πείρας τί ὀνομάζουσι εἰς τοιαύτας περιστάσεις τιμὴν λογικὴν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΕΠΙΡΡΟΑΙ.

§ 1. Ἡ ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἐξαιρέτως τῆς Ἰταλίας ἐπενέργεια τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν ἐγένετο παρὰ τοῖς λογίοις ἀντικείμενον μακρᾶς ἀμφισβητήσεως. Εἶναι τοῦτο ζήτημα ἐνδιαφέρον τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, ὥστε οὐκ ἄπορον ἂν οἱ Ἰταλοὶ ἀσμενέστερον ἀσπάζονται τὴν δοξασίαν ὅτι τὸ μεγαλεῖον τοῦ παρελθόντος ὀφείλουσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἐμφύτους τῇ λατινικῇ φυλῇ δυνάμεις.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ, οὐδὲν ἐπικινδυνότερον τοῦ συστηματικοῦ πνεύματος καὶ τῶν προλήψεων τοῦ συγγραφέως. Ὁ ἱστοριογράφος εἰς οὐδεμίαν πρέπει νὰ ἀνήκῃ ἐθνικότητα, ἀλλὰ νὰ φαίνεται, ὡς λέγει ὁ Λουκιανὸς «ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἄπολις, αὐτόνομος, ἀεσιλεύτος»¹⁾. Ἡ παρὰ τὴν ἀμερολήπτως καὶ ἐξ ὕψους τὰ γεγονότα, νὰ ἀναδιψᾷ ἀπαθῶς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ νὰ πορίζηται τὰς διαλεκτικὰς συνεπείας τῶν τοιαύτῃ ἢ ἀποστολῇ του.

Ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἀνελιξέως τῶν διανοητικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων ὑπὸ νόμον ἀμετάβλητον καὶ ἀναγκάιον, τὸν τῆς προόδου. Λέγω δὲ ἀμετάβλητον τὸν νόμον, καθότι αἱ ἀνακυκλήσεις (corsi e ricorsi) τοῦ μεγαλοφυοῦς Βίκου ἀπατηλὴ ἐστὶν ὁπτασία. Ἐκαστος αἰὼν ἔχει τὴν ἀποκάλυψίν του· ἕκαστος λαὸς τὸν λόγον του· ἕκαστος ἔθνος παρέχει τὰ ἑαυτοῦ καὶ εἰσπράττει τὰ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ἂν εἶναι μία ἡ ἀνθρωπότης, οὐ μὴν ἄπαντες οἱ λαοὶ εἶναι ἀλλήλοις ἴσοι· διαφέρει δὲ φυλὴ φυλῆς ὡς ἀνθρώπου ἀνθρώπος. Ἐκάστη φυλὴ ἔχει τὴν ἰδιοτυπίαν της, τοὺς διακριτικοὺς αὐτῆς χαρακτῆρας, τὰ μὲν ὑπερέχουσα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ὑπολειπομένη. Ἡ πολιτικὴ σύνεσις πολλῶ μάλλον ἢ ἡ ἀνδρεία ὑπέταξε τοῖς Ῥωμαίοις τὸν κόσμον, καὶ ἡμῶς ὁ Σύλλας, τῷ θριαμβευτικῷ ἄρματι τοῦ ὁποῖου ἤκολούθει δουλωθεῖσα ἡ Ἑλλάς, οὐχὶ δούλους ἀλλὰ δεσπότας εἰσήγαγεν εἰς τὸ Καπιτώλιον. Graecia capta ferum victorem cepit.

Δὲν ἐξετάζομεν τὸ ζήτημα ἂν ἀλήθεια ᾖναι ἡ μῦ-

θος ὅτι ἡ Δεκανδρία μετήνεγκεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὴν Δωδεκάδεικτον· τῶν μὲν καταφασκόντων, τῶν δὲ ἀποφασκόντων πιθανῶς ἡ ἀλήθεια ἴσταιται ἐν τῷ μεταίχμιῳ. Εἰ καὶ ἀληθινὸν ἦτο τὸ γεγονός, οὐχ ἦτον ἀναντίρρητον ἤθελεν εἶσθαι ὅτι οὐδαμῶς ἄλλοθι ἢ περὶ τὸ δίκαιον ἐπιστήμη ἀνεπτύχθη ἐπὶ τοσοῦτο ὅσον ἐν τῷ κόλπῳ τῆς λατινικῆς φυλῆς, διδασκάλου κατὰ τοῦτο διατελεσάτης τῆς οἰκουμένης. Ἀλλ' ἐξαιρέσει ταύτης, οὐδεὶς ἀπροκαταλήπτως βλέπων τὰ πράγματα δύναται νὰ ἀμφισβητῇ ὅτι τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας, τὴν γραμματολογίαν καὶ τὰς τέχνας οἱ Λατίνοι ἐδανείσθησαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οὓς δύνανται μόνον νὰ καυχῇθωσιν ὅτι καλῶς ἐμιμήθησαν. Ὁ Οὐργίλιος, μέγας ποιητής, οὐ μόνον ἐσπετέρισθη τὴν ἰδέαν τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς συμφύρας εἰς τὸ ποίημα του, ἀλλὰ καὶ ἐννοίας καὶ εἰκόνας ἐνεκόλαψε καὶ παρομοιώσεις παντοδαπὰς τῶν ὁμηρικῶν ῥαψωδιῶν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ ἡμέτερος Εὐγένειος ὁ Βούλγαρος ἐξελληνίζων τὴν Αἰνείαδα ἐνίοτε δὲν ἔχει ἀνάγκην μεταφράσεως, ἀλλὰ σποράδην ἀντιγράφει ἀπαράλλακτον τὸ κείμενον τοῦ Ἑλλήνος ποιητοῦ ὃ ὁ λατίνος εἶχε μεταγλώττισει. Ὁ Ὁράτιος ἀφελῶς ὁμολογεῖ ὅτι τὸ μέλι του ὀφείλει εἰς τοὺς εὐώδεις χυμοὺς τοῦ ἐλληνικοῦ ἀνθρώπου, καὶ μολοντοῦτο διακηρύττει ὅτι ὁ ἀποπειρώμενος τὴν μίμησιν τοῦ ἀρίστου τῶν λυρικῶν τῆς Ἑλλάδος

... ceratis ope Daedalea

Nititur pennis vitreo daturus

Nomina ponto.

Ὁ αὐτὸς ἐν τῇ πρὸς Πείσωνα ἐπιστολῇ του συνιστᾷ τὴν ἐνδελεχῆ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων μελέτην.

... vos exemplaria graeca

Nocturna versate manu versate diurna.

Ὁ εὐτράπελος Πλούτος μετέφραξε τὴν μέσσην τοῦ Φιλήμονος κωμωδίαν, τὸν δὲ Δίφιλον, τὸν Καρύστιον Ἀπολλοδώρον καὶ ἐξόχως τὸν Μένανδρον μετεγλώττιζεν ὁ γλαφυρὸς Τερέντιος. Τὰ φιλοσοφικὰ συγγράμματα τοῦ Κικέρωνος εἶναι σταχυολόγησις τῶν ἐπινοήσεων καὶ συγγραμμάτων τῶν ἡμετέρων φιλοσόφων, καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι νομοδιδάσκαλοι παρὰ τῆς Στοᾶς ἐλάμβανον τὰς ἐμπνεύσεις των. Italia plena graecarum artium et disciplinarum, λέγει ὁ περικλεῆς τοῦ Ἀττικοῦ φίλος ὁστις — μὴ οὕσης ἐν τῇ ἐποχῇ του γενικευμένης ὡς ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τῆς λατινίδος — νομίζει ὅτι ὁ ἀξιολογώτερος τῆς Ῥωμαϊκῆς δόξης διερμηνεὺς εἶναι ἡ ἐλληνικὴ Μοῦσα· nam si quis minorem gloriae fructum putat ex graecis versibus percipi quam ex latinis, vehementer errat: propterea quod graeca leguntur in omnibus fere gentibus, latina suis finibus, exiguis sane continentur¹⁾.

¹⁾ Λουκιαν. Πῶς δεῖ ἱστορ. συγγράμ. 41.

¹⁾ Pro Archia Poeta.